

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények küldendők.

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
fél évre . . . 2 frt,
negyed évre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit-sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyitkötő oca 15 fr.

Nagy-Enyed, 1884. július hó.

A nagyenyedi iskola-ügyhöz.

I.

E lap mult számában a népoktatás állapota volt vázolva megyénkben s általában az erdélyi részekben. Városunk is fel volt említve, mint olyan, hol az elemi oktatás ügyének az előhaladott kor követelményeihez mérten nagyobb lendület volna adandó. Ez teljesen igaz s bár eddig a pénzühiány miatt nem lehetett — úgy mondók — a követelményeknek kellően megfelelni, most már majdnem lehetetlen kitérni e kérdés elől a nélkül, hogy magunkra nagy felelősséget ne rónánk.

Miként állunk jelenleg? A polgári iskola két helyre van beosztva, egymástól távol eső házakban, melyek egyike sem olyan minő egy rendszeres iskola berendezéséhez szükséges. Hogy a felügyelet, ellenőrzés mennyire meg van nehezítve ily módon, az könnyen elképzelhető.

Az elemi iskolák, melyeket a felekezetek tartanak fenn, ugyancsak kevésbé felelnek meg azon kívánalmaknak, melyeket Erisman „Népszerű egészségutana“ oly helyesen sorol fel; nem is csoda, hiszen egyiket sem építették iskolai eselokra, de más sem volt arra, hogy megfelelőleg átalakítsák, annál kevésbé pedig, hogy megnagyobbítsák, minél fogva az iskola kötelezettek egy része „iskola-hiány“ miatt kénytelen kimaradni.

Ez állapot tovább fenn nem maradhat. Építetünk városbázat; szükséges volt, azon kívül izléses kivitelével követendő például szolgálhat. Építetünk honvédlaktanyát; hazafias áldozat készség létesíti s azonkívül állandó biztosítéki alap sokszor fenyegetett létünk védelmére. Vásároltunk földeket, házakat; helyesnek találjuk, hogy a város törzsvagyona, s ez által rendes jövedelmei emeltessenek,

s a nem éppen előnyösnek bizonyult pénzgazdaságból, mely tőke vesztéssel is járhat, realisabb jövedelmi alapot teremtsünk.

De most már minden erőnket iskola építésre, jó tanítói kar beállítására kell fordítanunk. E befektetés nem fog ugyan pénzübeli kamatot hajtani, de annál több olyan eredményt fog teremteni, mit pénzzel megfizetni nem lehet. A kiváló alkalom tanulni s főleg jól és alaposan tanulhatni, a leg-gazdagabban kamatozó tőke Enyed város polgárságának. Hiszen most is, ha szétnézünk hazánkban, Enyed város fiából egész sereg tanárt, lelkészt, mérnököt, orvost, erdészt tisztviselőt, találunk alkalmazva, kik egyszerű polgárszülők gyermekei lévén, előnyösen használták fel a nagy nevű „Alma mater“ jótékonyágát, készséggel ragadván meg az alkalmat a szellemi működésre.

Am az idők változtak. Az életpályák száma bámulatos mérvben szaporodott s majd mindenik különböző előkészítést kíván. A középtanodák már csak bizonyos pályákra készítik elő az ifjakat, az ugynevezett „realis élet oályák“ más berendezésű iskolát igényelnek. Azonkívül a középtanodai oktatási éppen céljánál fogva, sokkal szigorubbá vált, és válhat is, mert már van elég oly intézet, hol a csekélyebb tehetségű, de szorgalmas ifju, élethivatásának megfelelő képzettséget szerezve, átléphet pld. a kereskedelmi pályára, a vasuti, pénzügyi szolgálat kezelésébe kisebb foku szakjaira, a hadapród iskolákba, s ha iparos pályát választ, elegendő képzettséggel bírja az élet hivatására szükséges tudnivalókat: a levelezést, számvitelt, de egyszerűsmind kellő ismerettel bírván egyéb tárgyak felől is, felkeltett tudvágyát ipara tőkélésítése, jövedelmezőbbé tétele körül kellően hasznosíthatja.

De miként felelhetnek meg ezen ugynevezett szakiskolák feladatuknak, ha nincs elegendő jó elemi

iskola, mely előkészítse a növendékeket. Tapasztalhatjuk ennek hiányát polgári iskolánkban, melyhez az iskolaszék kénytelen volt előkészítő fiu- és leányosztályt állítani. Ez is bizonyítja a közszükséget, melyet rendszeres, jó elemi iskola létesítésével kell kielégíteni és pedig mielőbb. Hogy miként? arról a jövő számban.

LEVELEZÉS.

Zalathna, 1884. június 28.

Ritka ünnepélyességek folytak le csendes városunkban az utóbbi két nap alatt, mely ünnepélyességek a m.-igeni választókerület — melyhez Zalathna is tartozik — harmad izben megválasztott, köztisztelő- és szeretetben levő kitünő képviselőjét, Lukács Lászlót illeték.

Folyó hó 26-án — László nap előestéjén — városunk lakói a jövő választásokra mintegy biztosítékul, hála-juk és szeretetük nyilvánítása czéljából impozás fákllyászenével lepték meg városunk kitünő szülöttjét, szeretet képviselőnket.

Kétezer lelket számoló helységünk lakói majdnem teljes számban megjelentek e szép tüneményen.

Az üdvözlő szónok urnak jutott a feladat, hogy a lakosság érzelmeit tolmácsolja; e feladatnak igyekezett is megfelelni, rövid, lelkesült szavakban esetelvény Zalathna bányaváros polgárainak tántoríthatlan hűségét a szabadelvű párt és specialiter Lukács László irányában.

A megtisztelt képviselő rögtönzött, eszmékben gazdag, kitünő beszédben köszönte meg a — szerinte — meg nem érdemlett kitünést, igérvén, hogy ezután is tehetőségeihez képest hű szolgája leend hazájának, nemzetének, szülővárosának és „soha semmi nemű körülmények közt polgártársai előtt sem szíve sem ajtaja zárva nem lesz.“

Száz meg száz torokból lelkesült éljenriadalom követte a szép beszédet.

Még az nap este a fákllyásmenet rendezői tisztelő-tére 30 teritékű banquetet adott szeretett képviselőnk.

Folyó hó 27-én délelőtt a lakosság előkelői Ninger

TÁRCZA.

Mikor mi egy este a beamterek inye szerint hazafliakodtunk.

(Folytatás)

Mikor azt a két urat megláttuk, mintha egy kád jég hideg vízzel öntötték volna le mindnyájunkat. Azonnal kiabrándultunk. A képzeletünkben imént megalkotott független Magyarország helyett újra a Bach-féle kormányrendszer által boldogított (!) Magyarországot láttuk s a magyar emigratio ágyuszava és Kossuth zengzetes hangja helyett B. ismert beamterünk mély, kissé borizú hangja szólalt meg.

— Ja napad, ja napad urak, bád hogy meg vadnak mi? — mondja B. ur s nagy kegyesen házigazdánk és D. J.-nek, mint ismerőseinek barátságosan kezét nyujt s egyszerűsmind a vele jöttek személyében bemutatja egyik rokonát, ki valamelyik erdélyi szász városból pár napra látogatóba jött hozzá.

B. ur torzonborz, mogorva kinézésű, kissé rezes orru egyéniség volt. Maga iránt bizalmat ébreszteni nem tudott ugyan, de azért, azt mondják, hogy nem volt rossz ember. Magyarul keveset tudott, de azért néha magyarul is beszélt, nem mintha nyelvünkbe szerelmes lett volna, hanem tette ezt számításból. Számított ugyanis arra, hogy mint olyan egyének, ki a hivatali pályára nem készült ugyan, de azért azzá lett s ezen a pályán ohajt élni, hátha erre a nyelvre még szüksége is lehet s akkor nyelvünkbeni jártasságának hasznát fogja venni. A bort szerette, főleg ha ó és jó volt, aztán bőven volt s nem adták pénzüért. A borral telt poharat nagy elegantiával kezelte. Gyakran üritette és mindig fenéki. Még látni sem szeretett a bort mellett semmi vizfélélt, — a ki megbántani nem akarta

nem is hozta előtte ajánlatba, hogy borát vízfélével vegyítse. A ki ilyen ajánlattal áll vala neki elő, arra képes lett volna megnehezteni. A pohár tartalmának eltemetésében valóságos művészt; a mint a telt poharat szájához emelte, annak tartalma egy szempillantás alatt eltűnt. Az élethetetlen ivó embert ki nem állhatta. Általán nem volt bőbeszédű ember, hanem a mit beszélt, annak kevés volt az értelme. — A léhaságot nem szerette. — Ő maga a mi keveset beszélt, azt komolyan adta elő; általában az egész emberen bizonyos komoly magatartás volt felismerhető, mely komolyság nála poharazás közben még növekedett.

B. ur rokona annyiban hasonlított hozzá, hogy ő is romoly volt, keveset beszélt s az ő és jó bor ő is szerette. Magyarul semmit sem tudott.

B. az öreg F. S.-nek egy s más ügyeit hivatalból elintézte. Ezen a jögon kereste őt fel, nem lehet mondani, hogy nagyon ritkán, mert F. S.-nek tele pinczéje szokott lenni, melyből B. eleibe minden látogatása alkalmával ő és jó bor került.

Mint már említém; az öreg F. S. előzékeny, szívélyes házigazda szokott lenni. E tekintetben is magyar ember volt, még pedig a javából. Mint aféle csendes természetű, otthon ülni szerető ember, ki a mások ügyeivel nem szokott vesződni, de annál nagyobb gondot fordított arra, hogy saját ügyei jó rendben legyenek; mások vendége ritkán volt, de ha valaki csendes magányában őt felkereste, azt igen szívesen látta s öröme telt benne ha egyszerű, de izletes asztala mellett megvendégelheti. Bort ő keveset fogyasztott, de vendégei részére mindig legjobb boraiból hozott fel s e tekintetben inkább pazarnak, mint takarékosnak bizonyította magát.

B. urat, hogy szerette, hogy egyéniségével rokon-szenvezett volna, azt nem lehet mondani. A beamtereket általában nem szerette. Félte tőlük. Mikor velők együtt volt, társalgásában rendkívül óvatos szokott lenni. Gondosan

vigyázott nehogy véletlenül olyan szót találjon előttük el-ejteni, melyért még kérdőre is vonhassák, mi az akkori viszonyok között igen könnyen megtörténhetett. Általán beamter vendégei előtt igyekezett magát kissé inkább pecosovicsnak, mint vérmes, daczos magyarnak tünnetni fel, jölehet nállánál hazafiasabb érzületű magyar embert alig lehetett képzelni is.

Mi kik házánál gyakran megfordultunk, F. S.-nek óvatos természetét jól ismertük ugyan; azt is tudtuk, hogy B. urat s ha valamelyik kollégáját hozta magával, azt is, az öreg előzékenységgel szokta fogadni, de az az előzékenység, melylyel B. urat és rokonát ez alkalommal fogadta mindnyájunknak feltűnt.

A mint B. ur benyitott — az öreg azonnal intett nekünk hogy semmit se szóljunk. Ő fogadta az újjannan jötteket. Ő kezdett egyedül velek társalogni. Mindenek előtt örömet fejtette ki, hogy B. urat olyan jó egészségben tisztelheti. Aprajára kikérdezte, hogy az otthon lévők hogy vannak; hogy B. ur vendége, rokona családos ember-e? meddig lesz hozzá szerencsénk? járt még mostanig Enyeden? hogy tetszik ez a mi kis szegény városunk? stb. Majd sajnálatát fejtette ki a felett, hogy a művelt német nyelvet nem bírja, s így nem lehet szerencsés B. urral és rokonával ezen nyelven társalogni. Meg kérdezte, hogy kedves rokonának ezt a látogatását szándékozik-e közelebb-ről viszonzni, bokros hivatali elfoglaltatásai megengedik-e hogy ilyen czéllal pár napra annak idejében távozhassek? Mindezeket s több ezekhez hasonló kérdéseket F. S. gyors egymásutánban s nagy előzékenységgel intézte B. urhoz, ki ezek egy némelyikére a nála megszokott rövidséggel, komolysággal s bizonyos leereszkedéssel a feleletet megadogatta, miközben nem egész hosszu száru, kopott féltajték pipájából, melyre megérkezése után csakhamar reá gyujtott, jökora füsteket eregetett.

Mi négyen nem vegyültünk a társalgásba. Ültünk és szivarozgattunk. Nem vegyültünk pedig azért, mert

Ignác esperes-plébános és Henrich Ernő bányatücsös vezetésével testületileg tisztelgtek Lukács Lászlónál.

A képviselő kitünő vendégszerető házában 40 terített fényes ebédet adott ismét találkozó egymásnak a város elöljárói.

Számtalan felköszöntő fűszerezte a feszelen ebédet, mely alatt Gyutz abrudbányai híres cigányzenekara gyönyörködtette a társaságot. Az első felköszöntőt Ninger Ignác esperes-plébános mondta, ki — úgy mint a toásztozó legtöbbje — Lukácsért üzentte poharát, ki talpraesett beszédben az ország összes választó-kerületeinek oly elnököt és oly ösztetartó választókat kíván, mint milyen az ő választási elnöke — Kuger plébános — és a milyenek a zalathnai választók.

Felköszöntőket mondtak még Henrich Ernő bányatanácsos, Hadnagy Péter ref. lelkész, dr. Gerbert Jurinics, Rákóczi Pityik stb. urak. Ebéd végeztével Ninger Ignác Lukács György min. tan. és helyettes államtitkár és családját éltetvén, Budapestre az összes jelenvoltak aláírásával ellátott üdvözlő sürgönyt menesztetett.

A késő alkony óráiban oszlott el a társaság egy szívvel, lélekkel éltetvén a vendégszerető házigazdát és családját.

Zalathna bányaváros büszke jelenlegi képviselőjére és egyetértőleg azt óhajtja, hogy Lukács Lászlót az Isten az emberi kor legvégsőbb határáig a haza javára éltesse!

Egy választó.

Maros-Ujvár, 1884. júl. 4-én.

Nagy-Enyed, hol megyénk életére oly sok szép irányban lüktet, a színművészet pártolása terén sem enged. Megköveteli itt is a maga részét, híven a mult tradíciójához, melynek Prielle Kornelia közelebbi vendégszerelése is oly kedves viszfényt képez. Műkedvelői színtársulata pedig nemes és hasznos irányú munkássága által már évek óta a közművelődés és a jótekonyság terén kiváló feladatot teljesít.

Exempla trahunt mondja a latin; Maros-Ujvár is birt el előtt évekkal az enyedihez hasonló műkedvelői társulattal. Az ó-bánya melletti nyári színpad esinos színpadja egykor szép napokat látott, lelkes közönséget gyönyörködtetett. Ez az idő elrepült s vele a műkedvelők is szétszóródtak. Thalia asszony pedig mély gyászal szívében ott üldögéle a színpad deszkáin könnyezve az elmúlt szép napok sirján, remélve az új élet feltámadását. Ily körülmények közt találta őt Kovács Lajos általános szeretett barátunk „cuius fama ubique locorum notus”, ki midőn meglátta Thalia bütől halvány szep arcát, letéve a „lógos botot” s a rendezés karján hordozott dohányszacskót felkiálta:

Oh szép virág! hajolj le hozzám,
Engedd esőkölni kebledet!
Szeress...! légy boldog is, ha azép vagy
Boldogtalan, ki nem szeret!

És megszületett a „márosujvári állandó műkedvelők társulat”-ának eszméje. Kovács druzsánk többé nem nyughatott: mint egy apostol járt, kelt, szókölt, melynek eredménye a f. évi június 21-én az „intézkedő”-ben tartott alakuló gyűlés lett, melyben a műkedvelői társulat esz-

tudtuk, hogy B. ur kissé nehézkes társalgó lévén, a vele való társalgás kevés élvezetet nyújt, — aztán mert F. S. bátyánk félig-meddig meg is tiltotta, hogy szóljunk. — Az öreg ur ugyanis attól tartott, ne hogy valami rossz lát tegyünk a tüzre. A mint tőle csakhamar megtudtuk, B. urék iránt ez alkalommal tanusított feltűnő előzékenységenek az volt indoka, mert szentül hitte, hogy B. a mi előbbeni társalgásunkat Kossuthról, Klapkáról, Napoleontól, az osztrák hadak végromlásáról, Magyarország függetlenségéről stb. kihallgatta, minek az lehet a következménye, hogy mielőtt Kossuth a felszabadító sereggel megérkezhetnének, első sorban F. S.-et s aztán minket, mint aféle rebelleket eltesznek a hűvösre, hogy hazafias föllángolásunk tüze kissé lecsendesedjék. B. urat tehát le akarta kenyerezni, hogy ha beszélgetésünkből hallott is valamit, azt ne vigye tovább s ne szerezzen azért nekünk bajt. Nekünk pedig azért intett hogy ne szóljunk, mert félt, hogy valami olyat találunk szólan, melylyel olajat önthetnénk a tüzre. J. F. és I. J.-től még nem tartott annyira, mint D. J.-től és tőlem, kik a többieknél kissé vérmesebb hazafiak, bátrabbak és szokimondóbb politikuskok voltunk.

F. S. hogy B. urat annál inkább kiengesztelje s a dolgot jobban helyre hozza, őt és rokonát még vacsorára is meghívta, mit némi szabadkozás után kegyes volt a maga es rokona nevében el is fogadni, mint magát kifejező: „hadj lasa meg Johan ecsém, hodj elnek Enyeden a madjarak.” A vacsorára marasztás igen természetesen nekünk is szólt, kik azt elfogadni szintén nem vonakodtunk, jöllehet azon szerencsének, hogy az estvét B. urék társaságában fogjuk tölteni, valami különösen nem örvendettünk.

B. urnak az a természete, hogy a társalgást inkább szerette, ha bor mellett foly, a háziur előtt ismeretes lévén, nem is késett bort hozatni fel s addig is, mig terített asztal mellé ülhetünk volna, poharazni kezdtünk.

A háziur a nélkül, hogy B. urék észrevénnek, min-

neje el lön fogadva. Miután az ily nemű társulatok hasznosságáról Kovács L. az eszme megpendítője és Fülel Szántó Lajos, gyakorlati kiviteléről pedig Juchó bányatanácsos és id. Géber Károly urak kimerítően beszéltek, az enyedi társulat nyomtatásban megjelent szabályai kevés módosítással elfogadtattak. Elnökek Juchó Ferencz, titkárnak Fülel Szántó Lajos, ellenőrnek id. Géber Károly, pénztárnoknak. E. Ujvári Sándor urak lettek megválasztva, kik a társulat anyagi és erkölcsi feladatát illető ügyekben lesznek hivatva működni. A társulat belső működését Kovács Lajos ur, mint művezető, és özv. Csizsér Istvánné urhölgy (a színészeti pályán az orsz. színészi alaptól jól kiérdemelt nyugdíját jelenleg fiánál élvező színésznő) fogják intézni. Az életet oly sok oldalról bemutató, oktató és nemesítő színpad deszkái tehát nálunk is új élet körébe fognak lépni s mint a koszosn költő mondja:

Itt újra fellép a holt dalia,
A rég esatázott harezok hősei;
Bölesek, vezérek és világbírók,
S kiket tapodnak és kik eltapodnak,
Gazdag, szegény, a koldus és király
Itt újra élnek kiaban és gyönyörben.
De itt igazság ül a tronusban,
S mit ember és sors véte zsarnokol
Az szentegnylön visszatörtatik.
Kudarezot vall itt a fondor s család,
Aranyborju itt nem talál imádót;
Repkényt az ész, kacaját nyer a boldó,
Utálat éri a bün gyözedelmét
S a szenvedő és megbukott erénynek
Örök művészet nyujt fel koronát. . . .

Rendes működő tagokul beiratkozta: Bogdánfi Irma és Katinka, Péterfi Mari, Jelinek Kata, Pétersberger Janka, Lőrincz Julesa és Ilona, Simon Vilma, Böszörményi Ida, Páky Leontin, Simon Pepi, Vlád Gizella kiasszonyok; Jován Miklós, ifj. Géber K., Pásztor Gyula, Csizsér Árpád, Boér Jani, Tenky László, Daume Károly, Virág János, Molnár János, Simon Mendel urak.

Lelkemből kívánom, hogy mindnyájan bírják az elhatározásnak ama buzgalmát és azon kitartó erélyt, mely nem ismer töretlen utat.

A társulat egy kis izlelettelül f. hó 1-én a színház kellékeinek beszerzés alap javára „Nők az alkotmányban” Tóth K. 3 fel. vigjátékát adta elő. Bánfalvi és neje Krisztina a darab két fő szerep Kovács Lajos és Péterfi Mariban kitünő tanulmányozókra akadt. Kovács különben e téren is tekintélyt; megmondhatja „Tövis közönsége.” Ilkát Bogdánfi Katinka kedves naivsággal, Berseit Géber K. elég bensőséggel praesentálta. Jelinek Kata (Cseleiné) mind végig, de különösen utolsó jelenetében magasan kiemelkedett. Lőrincz Julesában derék Pitvarosinét láttunk. Boér János mint Szelez, Blaska Ernő (vendég) mint Szlankaményi, Csizsér Árpád mint Bőrboes a színpadon kiválóan mozogtak. Molnár János, Tenky László, Daume Károly kisebb szerepeiknek is érdekeltiséget tudtak szerezni. Nem lévén azon nézetnek osztója, mintha a műkedvelők a részletes kritika szigorubb bírálata alá nem esnének, jövőre nézve fenntartjuk e tekintetben nézeteinket.

ket arra kért fel, hogy ma az istenért ne politizáljunk, B-nek semmiben ellent ne mondjunk. Mindent hagyjunk ugy, a mint ő mondja, egyáltalán igyekezzünk mindenben kedvére lenni, mindent kedve szerint tenni. Megigértük.

Vacsora előtt nem is politizált egyikünk sem. Iddogáltunk, aztán gyönyörködtünk, hogy B. ur a poharazásban mily szépen ki tudta köpezni magát. Ebben valószínű művész volt.

Társalgásunk nagyon is közönséges dolgok körül forgott. — Elbeszéltek, mennyire kis város ez az Enyed, hogy nincsen itt semmi, mi más valamire való városokban meg van. Mennyire sárosak az utcái, mily drága a piacza. B. elpanaszolta, hogy mennyire durva, goromba a népe főleg az idegenek, a hivatalnokokkal szemben. — Elpanaszolta, hogy ő már megfordult Enyeden egy pár ur háznál is s még ezeknél a házaknál sem részesült olyan fogadtatásban, milyent az ember mivel ur család-tól várhatott volna; sőt — folytatá tovább — megfordult Enyeden olyan helyen is, hol őt kinevették. — Elszörnyülködtünk.

Elmondta, hogy Erdélyben a szászok kívül nincsen is művelt ember, s a ki műveltséget akar látni, menjen Szebenbe, Brassóba vagy akármelyik erdélyi kisebb szász lakosságú városba s ezt a műveltséget fel fogja találni. Szerettük volna B. urnak ezen gorombaságaiért kissé az orra alá borsolni s még arra is hajlamot éreztünk, hogy kidobjuk, de nem tettük, mert a házigazdának megígértük volt, hogy őt megbeesüljük, vele nem politizálunk, nem gorombáskodunk.

Eljött a vacsora ideje. Az asztal mellé heten ültünk, férfiak mindannyian.

Vacsora feletti társalgás közben egy s más dologhoz már mi is hozzá szólunk, arra azonban, hogy B. urat valamiképen meg ne bántuk, nagyon vigyáztunk. — A jóízű vacsora és a jó bor B. ur mogorva kedélyében némi derületet idézett elő. Bizalmas, közlékeny kezdett lenni. A B. ur kedélyhangulatának derültével, házi gaz-

Nevezett szereplők fáradozásainak sikerét a nagyszámú közönség lelkes és jóindulatu tapsokkal, virágcsokrok-kal juialmazta, és a legjobb hangulatban vonult az újbánya intézkedő termébe, hol kedélyes táncmultság fejezte be a mai nap dícsőségét. Nagy számban vett részt itt is a közönség. Ott láttuk többek közt: Blaska Ubaldné, Posevitz Károlyné, Lipner Jánosné, Elekes Albertné, Ujvári Sándorné, — Ujvári Sándorné — Péterfiné, Bogdánfiné ő nagyságait; — a lányok közül a társulati tagokon kívül: Posevitz Arankát, Blaska Gizellát Bogdánfi Etelkát. Élénken sajnáljuk, hogy a Juchó családot elutazása miatt nélkülöznünk kelle. Hogy a tervezett prolog megírása és elszavalása Fülel Sz. Lajos betegsége miatt elmaradt azt leginkább Zandirhám sajnálja.

A m.-ujvári állandó műkedvelői társulat első fellépése tehát szépen sikerült. Kovács Lajos druzsám elmondhatja: dimidium facti, qui bene coepit, habet. A működő tagoknak pedig én azt mondom:

„Mutasd meg, mit vivhat ki
Erős szív láng alatt,
Az elszántság hatalma
És a szent akarat!”*)

Zandirhám.

Baróthi Paál Imre.

Az „Egyetértés” június 29. száma következő sensatio közleményt adá:

„Szörnyű öngyilkosságot követett el tegnapelőtt egy Berlinben élő „magyar tudós és író” (így jelzik a berlini lapok) Paál nevű, 36 éves és Nagy-Enyede való. Paál csütörtökön délután felment a Wilhelmstrasse 14. számú ház első emeletére, a Fagenstein családhoz, azzal, hogy szeretné kibérelni a kiadó hónapos szobát. Fagensteinné asszony kinyitotta a szoba ajtaját és előre engedte az idegent, mig maga a küszöbön állva maradt. Alig látta meg Paál, hogy az ablak nyitva van, hanyatt-homlok rohanva kiugrott rajta, mielőtt a rémületől dermedté lett háziasszony megakadályozhatta volna. A boldogtalan ugy zuhant az utcakövezetre, hogy koponyája darabokra szakadt és agyveje messze fröcsesent a földön. A rendőrség az öngyilkos tárczájában 18 márkát s egy levelező-lapot talált, melyre ez volt írva németül: „Kérem, tudassák halálomat Bauch kisasszonynyal, Charlottenstrasse 8, a hol lakom.” Paál, ki férfias szépsége és művelt fellépése által mindenütt feltűnt, a hol csak megjelent, két hét óta egy idős nőnél, Bauch kisasszonynál lakott egy hónapos szobában. Elmondta a kisasszonynak, hogy ő nagyfokú idegessége miatt tartózkodik Berlinben, szórakozást keresve; azt is elmondta, hogy igen jól érzi magát e városban, de azért látszott rajta, hogy melabus, a halál gondolatával foglalkozó ember. Utóbbi időben sokat beszélt háziasszonnyával az öngyilkosság felől s mikor a kisasszony el akarta téríteni az ily eszmékről, mindig azt mondta: „Igaz van önnek, az öngyilkosság nem méltó nemesemberhez.” Az

*) Öszinte örömmel üdvözljük a szép reményekkel megindult vállalatot. Talán felbreszti Enyeden és Gyulafehérvárt is a szunyadozó erőket s megindul a nemes verseny. Szerk.

dánk aggodalmi is oszlásnak indultak; hinni kezdette, hogy nagyhangu hazafiaszkodásunkat elvisszük szárazon, nem kerülünk azért a dutyiba. B. ur ha ki is hallgatott, de azért a szivélyes fogadtatásért, előzékeny, gyöngéd magunkviseletéért, melyet mag a s egyénisége iránt tanusítottunk, meg fog nekünk kegyelmezni.

Politikáról még mindig nem volt egy szó sem.

A politikázást végre B. ur kezdette meg.

— Hallatok az urak, hodj ha-bo-ru lesz? — kérdé tőlünk fontoskodó köppel, kiveresedett szemeit fürkészőleg jártatván rajtuk végig s tajték pipájából egy nagy adag füstöt szélesztvén el az asztal felett, orruk alá.

— Az istenőrt talán nem lesz megint háboru — mondá jól tettetett megütődéssel F. S. — Elég volt már nekünk a háboruból, elég keserű levét ittuk mi már a háborunnak. Nekünk békeség kell.

— Hiszen már meg volt a háboru, az angol és francia már békét kötöttek a muszkával, — mondá D. J. czélozván az azelőtt rég véget ért keleti háborura.

— Na nem az, magá aztat is nem tud, az már rég volt, — felelé magas önézettel B. ur D. J. barátunknak. Aztat már rég volt — ismétli alább eresztett, borizú mély hangon.

— Nem tudnak az urak, hodj most lesz haboru? kérdé tőlünk ujlag B. ur.

— Nem hallottunk mi erről a dologról semmit, — feleli F. S. Utánna mi is kijelentjük, hogy ilyen dolog felől nem hallottunk, nem tudunk semmit.

— Hát nem szaktak az urak olvasni a zujságot? — kérdé lőlünk tovább B. ur.

— Nem, mi nem igen szoktunk ujságot olvasni, nekünk egyéb dolgaink vannak, nem érünk erre reá, — vág közbe gyorsan F. S., igyekezővén utját vágni, nehogy mi eltaláljuk magunkat szólan s esetleg B. ur előtt elrontsunk mindent, mit egy hosszú este építettünk.

(Vége következik)

öngyilkos volt, Csapó pénztár Nagynak írta.

Fájdalom kezdett szegén hangulatot jeles, hogy ő öngy szállította ha fizessen s vég teljesen való üldözési mántvetni életének mint írta, e után indított

Baróthi volt főbíráján Sebesen, Nagy Bécsben hallgalmi tanulm meretei által a nagy oper kiterjedésű is utazott, majd szép tehetség Benne a csal

A kiadó János, Alsó-H bánya, galaczi Buda Zsomb jelentik magu Paál Imre éves korában

A szelle a tudomány össze, hogy h eszmével a irodalmában A barót idegen földön galomra.

Nagy-E Nyugod

— Tán meghalt. Tán Ács-Teszérb volt, kinek h szabómesterség került segédne „keveset” írni folytak évei n hol folyékony módon öregbe kezdett s Ó-minőségben. I lezkrét adjon osztrák mak kor sem. Neve Kállay Béni, a volt. — Egyi utazott, s ott e Pesten 1825-é de nem enged lelkű emberne embere volt sz volt életében Teréz, ki fér sebb értelmű egykori takác vette körül. ülös s akkor n szabadította ki a kinszenvedé éveket töltött oltalmában. A kezett tühető a Táncsics-biz házaspár fejér élvezhette a n vely összeom teljesülve láj egyenlőséget

— Az Tompaházán a minősége igen

— A n évi kövizsgáj folyt le a szű

— Gyönyörtés get ünnepi ha végig hallgat

nak beeresztheti a káposztásba, ezeknek kedves esemegé-
 jük, s igen sokat elpusztítanak. A káposzta-palánták biz-
 lalását fölhígított trágyalével hasznosan foganatosíthatják.
 Juniusban vetett és magágyakban növelt kel, kalaráb, virá-
 gos és olasz kel kiültetendők. Hűvélves vetemények közül
 a májusi ezukorborsó és a korai guggon ülő paszuly már
 rendre érnek, tebát fölszedhetők s tanyájuk más egyéb
 késél veteménynel berendezhetők. Ha a dinnyetáblát a
 gaz fölveri, a sarabolóval megtisztítjuk, mélyen kapálni
 most már nem szabad, nehogy a földszíne alatt elterülő
 gyökérzetet megsértsük. Az indákat is egyenletesen szét-
 terítve gumócskakkal keresztbe szut fűcskakkal, vagy pedig
 földhantokkal lekötjük, nehogy szélzivatark alkalmával
 össze-vissza forgatva, egy csomóba sodortassanak. A hig
 trágyalével való termékenyítést gyümölcsfejlődés szakában
 czélba vehetjük. Az édes batát indáit szintén lehantoljuk
 s a fészkeket száraz időjárás alkalmával jól megöntözzük.
 A Yam feltűtő indáiból (darabokba szeldelve) dugványokat
 készíthetünk. Festő mályva, vadsáfrány naponkint felgyűj-
 tendők és szárítandók. **D i s z k e r t.** A magágyakban nö-
 velt disznóvénnyek, melynek a petuniák, verbenák, ibo-
 lyák stb. csoportzatoknak kiültethetők. Pelárgoniumok,
 fuchsziák, heliotropium, lantana és salviákból üveg alatt
 dugványok készíthetők. A kövér levelű crassulák, aloe és
 cactuszélek dugványozását szinte folytatjuk. — Gladiolus,
 gyöngyike, szegfűvek virágszárait, nehogy letöredezzenek,
 pálezzikához és karókhöz kötözzük, az öntözést pedig a
 forró napok beálltával nagyobb mérvben fokozzuk.

FELELŐS SZERKESZTŐSEG:
DR. MAGYARI KÁROLY.
TÖRÖK BERTALAN. **SZILÁGYI FARKAS.**
 KIADÓ-TULAJDONOS: **WOKÁL JÁNOS.**

Sz. 48—1884.
 tkvi

Arverési hirdetemény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint tealkönyvi hatóság ré-
 széről közlé tétetik, hogy a kir. kincstár végrehajtató 130 frt 96 kr
 tőke, ennek 1882. szeptemáer 28-tól 6% kamata 5 forint 95 kr költ-
 ség kielégítése végett végrehajtást szenvedők Padureán Tódor, Isztina,
 Juon, Paraszkiwa és Ilinia ellen az alsóorbói 80 számú tjkvben A+
 1-3. 5-9. 11. 12. és 14. rendsz. alatt foglalt fekvőségei 445 frtban
 megállapított kikiáltási árban Alsó Orbó község előljárosági helyiségé-
 ben 1884. évi július hó 12-dik napjának délelőtt 9 órákor tar-
 tandó nyilvános árverésen kikiáltási áról is eladatnak.

Venni szándékozók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénz-
 ben vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal
 számított óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött ke-
 zéhez letenni.

A vételárt pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 8
 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint letéti
 hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei a helyi tkönyvi
 hatóságnál a hivatalos órák alatt és A.-Orbó község előljároságánál
 megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint tealkönyvi hatóságtól.
 Nagy-Enyeden, 1884. március 26.

Szentpáli,
 kir. aljbíró.

Sz. 284—1884.
 tkvi

Arverezési hirdetemény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint tealkönyvi hatóság ré-
 széről közlé tétetik, hogy a kir. kincstár végrehajtató 109 frt 84 kr
 tőke, ennek 1882. márcz. 16-tól 6% kamata és 5 frt 15 kr költ-
 ség kielégítése végett végrehajtást szenvedők Szász-Csanádi Schneider Simon
 nak a szászcsanádi 180 sz. tjkvben A+ 1-4. és 6-20. r. sz. alatt
 foglalt fekvőségei 660 frtban megállapított kikiáltási árban Szász-Csanád
 község előljárosági helyiségében 1884. évi július hó 15-én délelőtt
 10 órákor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áról is el-
 adatnak.

Venni szándékozók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénz-
 ben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal
 számított, óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött ke-
 zéhez letenni.

A vételárt pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30
 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint letéti hi-
 vatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alóirt tealkönyvi
 hatóságnál a hivatalos órák alatt, és Szász-Csanád község előljároságá-
 nál megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint tealkönyvi hatóságtól.
 Nagy-Enyeden, 1884. márcz. 27-én.

Szentpáli,
 kir. aljbíró.

Sz. 322—1884.
 tkvi

Arverési hirdetemény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint tealkönyvi hatóság ré-
 széről közlé tétetik, hogy a kir. kincstár végrehajtató 35 frt 35 kr

tőke, ennek 6% kamata 4 forint 65 kr költ-
 ség kielégítése végett végre-
 hajtást szenvedők Deák Dumitru hagyatéka ügygondnok Olteán Vazul
 által a szászcsanádi 70 sz. tjkvben A+ 1-7 rendszám alatt foglalt
 fekvőségei 51 frtban megállapított kikiáltási árban Szász-Csanád
 községe előljárosági helyiségében 1884. évi július hó 16-án délelőtt
 8 órákor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áról is el-
 adatnak. — A 8 rendsz. alatti 7048 b/2, 7048 c/ 7049 b/ 7049 c/ hr.
 szám alatti fekvőkre a végrehajtás bekebelezve nincs, árverezés alá
 nem vonható.

Venni szándékozók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénz-
 ben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal
 számított, óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött ke-
 zéhez letenni.

A vételárt pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30
 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint letéti
 hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alóirt tealkönyvi
 hatóságnál a hivatalos órák alatt és Szász-Csanád község
 jároságánál megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint tealkönyvi hatóságtól.
 Nagy-Enyeden, 1884. március 27.

Szentpáli,
 kir. aljbíró.

MÁLNÁSI FÜRDŐ.

Vasas-savanyu és hideg kénvize idült, eszúos
 és köszvény bántalmaknál, börgyengeségnél, rász-
 kórnál (Hypochondria) és méhszenvnél (Hysteria),
 idült börbetegségekben, máj- és lépaganatoknál,
 nemí gyengeségeknél, ideges bajok, bémulások szél-
 hűdés folytán, — vérszegénységénél, szerves szív-
 bajok és ütér bajoknál, görvély kórnál, aranyeres
 bántalmaknál, szembetegségekben kitűnő gyógy-
 hatással bír. — Láp-fürdője, kengőz-barlangja
 is jeles. — 120 butorozott szoba 40 krtól 1 frt
 50 krig. Kitűnő konyha. Jóízű borok
 jutányos áron kaphatók.

Előpatak, Tusnád, torjai kénbarlang, Szent-
 Anna tava legszebb kirándulási helyek. A fürdőre
 utazók a földvári vasuti állomásig 33 1/2% vasuti
 díjengedésben részesülnek a nagyobb vasuti ál-
 omásokról. — Cézlszerű fogatok állanak az utazók
 rendelkezésére. — Bővebb felvilágosításokat ad
 ÖTVÖS PÁL fürdőbiztos Málnáson és Sepsi-Szt.-
 Györgyön.

Egy két lóerejű cséplőgép

teljes felszerelvényvel, szelelő rostával
 és tiz darab szitával együtt alóirtnál
 Nagy-Enyeden eladó.

BISZTRICSÁNY LAJOS.

A karezozó és esipős dohány javítása. Hogy a
 dohány a nyelvet ne esipje a torokban ne karezozjon és
 meg ne penészedjék, mind oly dolgok, melyeket a ter-
 melőnek már a kellő és helyesen alkalmazott szárítás, si-
 mitás és elhelyezés által kell meggátolnia. A dohányt meg
 kell jól érni hagyni, rendszeren füllozteni és egész árnyék-
 ban szárítani, ugy hogy se eső, se harmat ne érje. A simi-
 tásnál nagyon kell vigyázni, hogy meg ne nedvesíthessék,
 mert ez által könnyen megpenészesedik s esipőssé válik.
 A besimitás után máglyába vagy bányába kell a dohányt
 rakni és ha felmelegszik, ismét át kell rakni, a mi többször
 ismétlendő, mindaddig, a mig megmelegszik. Hogy a meg-
 melegedés milyen hőfokra történjék, az a dohány minő-
 ségétől függ; vékony, finom, puha minőségű levelek nem
 igényelnek nagy hőfokot, elég 30—35, mert nagy hőfok-
 nál elpárolog az illany és a dohány veszít jóságából. A
 kinek esipős, karezozó kész dohányja van, az e rozsz tulajdon-
 ságokon némileg csak ugy segíthet, ha megvágás előtt
 minden levelet gondosan megkefél, s a megvágás után a
 megszáltat dohányt kevés finom boreczettal meglocsolja és
 takaréktűzhelyi sütőben, illetőleg pléhtepsiben folytonos
 kavarással mellett jól megmelegíti; Ennek megtörténte után
 kissé levegőre, azután pedig zsákba vagy fazékba teszi és
 ugy használja. (E-s.)

— **Piaczi árjegyzék.** Nagy-Enyed, 1884. június hó 3-dikről
 Hectoliter tisztabuza 6 ft 75 kr. Rozs 4 ft. 75 kr. Elegybuza 5 ft 75 kr
 Törökbuza 5 ft — kr. Zab 3 ft 75 kr. 100 klgm széna 4 ft 80 kr
 1 klgm. sertés hus 48 kr. marhahus 44 kr. 1 kilogramm borjúhús 42 kr.

K ö n y v n y o m d a

Wokál János
 könyvárus és nyomdász Nagy-Enyeden.

Ajánlja a most, egészen újonnan berendezett
KÖNYVNYOMDÁJÁT,
 mely egy egész új nagy gyorsajtóval és a hozzá megkivántató betűkkel van ellátva. Elvállal mindennemű és nyelvű könyvek,
 bármiféle rovatos iven, körlevelek, árjegyzékek, számlák, nász-, gyász- és vigalmi jelentések, név- és meghívó jegyek, tánczrendek,
 gyógyszerári jelzetek, barom-utlevek, vásár-czédulák, hirdetemények, bármily nagyságu falragaszok, — szóval minden e szak-
 mába vágó munkák izléses kiállítását.

Különösen a kir. közjegyzők, megyei s városi hatóságok és a községi előljároságok, valamint takarékpénztá-
 rak figyelmét bátor vagyok arra felhívni, hogy a hivatali szükségletekre megkivántató nyomtatványok gyors elkészítésére s a legol-
 csóbb arszámításra különös súlyt fektetek. — A községi bíróságok részére szükséges nyomtatványokból raktárt tartok s azokból
 kis mennyiségben koncz száma is jutányos áron szolgálók. — Nemkülönb ajánlom

kölcsön-könyvtáramat,
 mely áll 3200 magyar és német könyvből. A beállítás mindennap megtörténhetik. A részvénydíj nagyon csekély. Vidéki olva-
 sók előnyben részesülnek. Végül ajánlom jól berendezett

KÖNYVKÖTÉSZEEMET
 melyben mindennemű könyvkötői munkák, egyszerű, valamint arany metszésű könyvek, új díszmunkák felvállaltatnak, jutányos áron
 és gyorsan elkészíttetnek. Bővebb tájékozás végett megjegyezni kívánom, hogy a Pollák-féle nyomda nem létezik.

K ö l c s ö n - k ö n y v t á r

Nyomatott Wokál János könyvnyomdájában N.-Enyeden.

Szerke
 Nag
 A KIAD
 a lap sze
 közlem
 Kias
 Wokál Ján
 az előfz
 bermen
 Kéziratok

A na
 Mult e
 denki által
 város elemi
 sem nem el
 most már s
 Városunkba
 volt a lefoly
 ből járt a v
 és 179 leány
 109 leány.
 elemi és kö
 vidékiek kis
 az eddigi n
 számíthatni
 talyába járt
 lenes kiseg
 gári iskolai
 elfoglaltatás
 Lássuk
 elemi iskolá
 A román kat
 rületű, szab
 33 méter
 mely csak
 házikó, 26
 iskola levén
 szére számi
 Összes terü
 kintve a ke
 csak szüker
 Mind a román
 kint minteg
 városiakból
 véve a colle

— Ajánlva Des
 A n
 A sz
 Meg
 Fáj
 Bári
 Bira
 Vig
 Néll

* J A közle